



LUND UNIVERSITY

Lektor Morgan och kvinnorna - Till 125-årsminnet av en uppmärksammas tjänstetillsättning

Tersmeden, Fredrik

Published in:

Professorsinstallation : Lunds universitet, aulan, 13 mars 2015 kl 17.00

2015

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tersmeden, F. (2015). Lektor Morgan och kvinnorna - Till 125-årsminnet av en uppmärksammas tjänstetillsättning. I C. Brenner, & C. Lange (Red.), *Professorsinstallation : Lunds universitet, aulan, 13 mars 2015 kl 17.00* (s. 18-27). Lunds universitet, Sektionen kommunikation. <http://www.lu.se/sites/www.lu.se/files/lu-professorsinstallation-13-mars-2015.pdf>

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Professorsinstallation

LUNDS UNIVERSITET | AULAN | 13 MARS 2015 KL 17.00



Denna broschyr finns på inställandis institutioner och kan också beställas från sektionen Kommunikation, tel 046-222 70 10,
e-post info@kommunikation.lu.se. Broschyren finns även på www.lu.se/om-universitetet/akademiska-hogtider/professorsinstallationer
Produktion Sektionen Kommunikation och Media-Tryck, Lunds universitet
Foto Kennet Ruona och Nicke Johansson (sid 12)
Tryck Media-Tryck, Lunds universitet, mars 2015, 400 ex.
Papper Scandia 2000 Smooth white, 200/130 g

Lektor Morgan och kvinnorna

TILL 125-ÅRSMINNET AV EN UPPMÄRKSAMMAD TJÄNSTETILLSÄTTNING

PROLOG

Från andra lektorer i främmande språk skilde han sig genom sitt distingerade väsen och sin naturliga urbanitet. Med en vit eller röd kamelia i knapphålet trädde han i katedern på sina privata högtidsdagar. Han var inackorderad i ett förnämligt matlag, som innehades av två systrar till en docent vid universitetet. Det umgänget var strängt akademiskt. Innan han behärskade svenska språket, som han med sin språkliga allmänbildning snart lärde, spreds historien om, att han på den ena värdinnans fråga, var han hållit hus kvällen förut, gett det naiva svaret: Jag reste till Malmö med X och svinade. Eljest satte inte dåliga vanor spår i hans utseende. Allt gjorde intryck av, att han fått en vårdad uppfostran i ett rikt hem. Men det blev senare bekant, att fadern icke efterlämnat någon förmögenhet.¹

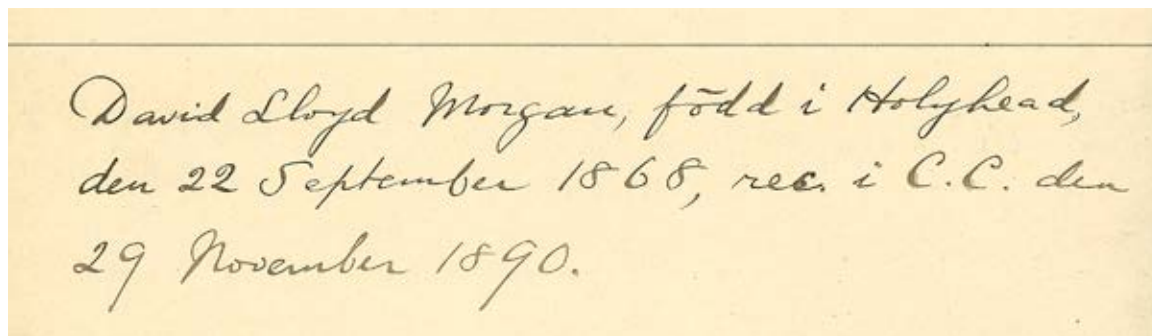
I brist på kända fotografier eller andra porträtt får ovanstående citat, hämtat från en sentida skildring nedtecknad av den tidigare Lundastudenten Emil Sommarin, tjäna till att giva en bild av huvudpersonen i denna berättelse. Hans namn var David Lloyd Morgan, han var född den 22 september 1868 i

Holyhead (på kymriska Caerbybi) i det walesiska grevskapet Anglesley.² Sin uppväxt tycks han dock i vart fall delvis ha tillbringat i Liverpool där fadern före sin död verkat som köpman. Kanske var det familjens ekonomiska situation som fick sonen att, som nybakad 22-årig bachelor från Cambridge, prova att söka lyckan utomlands. Sex år av sitt korta liv kom han nämligen att tillbringa som lektor i Lund. Här är han i dag förvånansvärt bortglömd i beaktande av den uppmärksamhet som i samtiden rådde både kring hans tillträde till tjänsten vid universitetet och – icke minst – det sätt på vilket han lämnade den.³ I båda fallen var kvinnor inblandade, dock på mycket olika vis.

FÖRSTA AKTEN

Bakgrunden till att den unge britten alls hamnade i Sverige var inrättandet av en ny typ av tjänster vid universitetet, först i Uppsala och kort därefter i Lund. I ett kungligt brev av den 31 maj 1899 hade till det senare lärosätet avsatts 6 000 kronor för rekrytering

David Lloyd Morgans egenhändiga uppgifter som nyinskriven medlem i den lundensiska ordenssällskapet CC. Bildkälla: AF:s arkiv.



David Lloyd Morgan, född i Holyhead,
den 22 September 1868, rec. i C.C. den
29 November 1890.

Annons för Fanny Hodges engelskundervisning i *Lunds Weckoblad*, publicerad bara några dagar efter att hon fått avslag på sin dispensansökan. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

av lektorer i de utländska språken tyska, franska och engelska.⁴

Inrättandet av dessa lektorat beskrevs redan i samtiden som "en välbehöflig förstärkning af lärarekrafter för undervisning i främmande levande språk".⁵ De fyllde en lucka som uppstått sedan man 1861 avvecklat de gamla befattningarna som språkmästare, tjänster som (i varierande antal och språk) hade funnits ända sedan universitetets barndom på 1600-talet. Förvisso hade i stället en adjunktur i "modern lingvistik" inrättats, och sedan 1813 ägde universitetet även en på donationsmedel grundad professur i detta ämne. Den undervisning dessa lärare erbjöd tenderade dock att få en mer teoretiskt språkvetenskaplig och litteraturhistorisk inriktning.⁶ De gamla språkmästarna – ofta utrikes födda – hade däremot mer handfast lärt ut att rent konkret läsa och tala främmande språk (de hade därför också, likt universitetets lärare i dans, fäktning, musik och teckning, räknats till de så kallade exercitiemästarna och inte till de akademiska lärarna). Det var detta behov av "de främmande levande språkens talande och skrivande" som de nya lektorstjänsterna skulle fylla.⁷

Innan de nya tjänsterna kunde lysas ut hade universitetet dock att utarbeta ett förslag till reglemente för dem, vilket sedan skulle fastställas av Kungl Maj:t. Om ett sådant förslag enades den Filosofiska fakultetens humanistiska sektion vid möte den 12 september 1889.⁸ I texten, som vilade tungt mot ett motsvarande, redan fastställt reglemente från Uppsala, fastslogs bland annat att respektive lektorer skulle erbjuda minst tre timmars avgiftsfri undervisning i veckan (§ 3:1) samt därtill tre timmars extra, avgiftsbelagd undervisning i veckan för studenter som så önskade (§ 3:2). Viktigast för vår historia är dock vad som stod i § 5, nämligen att "[b]ehörighet att erhålla dylik lektorsplats tillkommer endast utländsk man, som jemte det att han är i besittning af erforderlig vetenskaplig bildning och lärarskicklighet, har det språk, i hvilket han skall undervisa, till sitt modersmål

Tandläkare Christenson
i **LUND**, midt för jernvägsstationen,
mottagningstid 10—1,
insätter artificiella tänder.

Piano-lektioner
gifvas åt såväl nybörjare som mera försigkomna af
Emma Nylander,
Mårtensgatan N:r 7.

English lessons.
Conversation circles. **Fannie Hodges,**
Petri Kyrkog. 13.

För mina elever meddelas
att jag återkommit till staden den 3 Febr.
Nya elever i solosång och musikteori mottagas fortfarande. Pris för en 4 månader omfattande kurs i solosång 35 kr., enskilda lektioner 3 kr. i timmen. Bostad: Östra Mårtensgatan 5, till venster inåt gården, andra våningen.
Gösta Geijer.
Reference: Hofkapellmäst. Job. Svendsen i Köbenhavn.

samt erhållit sin bildning och en längre följd af år vistats i det ifrågavarande språkets hemland".

Det föreslagna reglementet fastställdes, med obetydliga justeringar, av konungen den 16 november 1889 varefter det trycktes.⁹ Nu kunde tjänsterna utlysas. Och det var då det oförutsedda hände: redan innan man kommit så långt som till att bedöma de inkomna ansökningarna i sak fick humanistiska sektionen på sitt bord en principiell förhandsförfrågan om att få "ifrågakomma" vid det engelska lektoratets tillsättande – och den förfrågan kom från en kvinna!¹⁰

Hennes namn var Fanny McHarg Hodges, född den 20 november 1860 i en liten engelsk ort i Essex med det pittoreska namnet Steeple Bumpstead, där hennes far, Thomas Hodges, var

en "gentleman-farmer". Modern hette Mary Ann McHarg.¹¹ Någon gång under 1880-talet hade hon kommit till Lund och där etablerat sig som privatlärarinna i engelska i sin bostad på S:t Petri kyrkogata 13.¹²

Av de diskussioner som nu följde inom humanistiska sektionen framkom tydligt att fröken Hodges var lokalt välkänd och aktad som språkpedagog. Utlänning och infödd talare av engelska språket var hon förvisso också, men som "utländsk man" kunde hon inte ens med bästa vilja i världen betraktas. Hur skulle man inom sektionen förhålla sig till detta? Därom gick uppfattningarna isär bland professorerna. Frågan gällde både de formella aspekterna av att avvika från det egna reglementet och de mer principiella rörande att låta en kvinna bli universitetslärare.

Mest positiv till tanken att anställa Fanny Hodges var professorn i nyuropeisk lingvistik, Edvard Lidforss. Han föregrep de principiella invändningarna rörande att bryta mot reglementets ordalydelse i ett med livlig retorik formulerat inlägg:

"Men, säger man, principen, principen! Vi hafva nyss själfve föreslagit och sedan fått af Kungl. Maj:t stadfästadt ett reglemente, som bjuder, att endast utländsk man får ifrågakomma till dessa, liksom till andra lärarebefattningar vid universiteten." Ja, principer är nog bra; men i denna snöda värld är äfven det bästa endast relativt godt, och kringgårdade som vi äro på alla håll af ändlighetens skrankor, är det fara värdt, att icke ens den bästa princip skall, om vi följde den så långt vägen bär, kunna hindra oss från att till slut köra hufvudet i väggen. Med andra ord, på principens heliga stråt skulle det kunna hända, att man ginge förbi en skicklig, kanske till och med utmärkt kvinna för att till slut få en manlig medelmåta.¹³



Professor Edvard Lidforss var Fanny Hodges främste förespråkare inom fakulteten. Detalj ur kollage över universitetets personal 1868. Bildkälla: AF:s arkiv.

Även Lidforss kollega inom den nyuropeiska lingvistikens, och professor Fredrik Wulff, uttalade sig till Hodges fördel. Visserligen fann han det principiellt tveksamt att ge kvinnor "inträde på mannens verksamhetsområden", men kunde ändå tänka sig att bifalla just Hodges ansökan på grund av hennes erkända skicklighet. Om denna skicklighet instämde i och för sig och professorn i klassiska språk, Aron Martin Alexandersson, men ställde sig ändå helt avvissande i sak då han dels ansåg det "olämpligt att quinna anställdes som universitetslärare, dels [...] ansåg att dispens från en lagbestämmelse, som så nyligen kommit till stånd, ej borde medgifvas". En liknande inställning företrädde latinprofessorn Albert Lysander. Förvisso menade han att det generellt var "en pligt att vara förekommande mot damerna" och trodde därtill "att Miss Hodges kanske är bättre och antagligare än de kompetente 'män', som möjligen söka platsen", men att man därför skulle begära dispens från det reglemente man själv just utarbetat kunde han ändå inte tillstyrka.

Mer odelat negativ var Theodor Wisén, professor i nordiska språk, vilken påpekade att frågan om kvinnors anställbarhet hade varit uppe redan i samband med reglementets utarbetande och att Lidforss då själv varit emot detta. Härtill, framhöll Wisén, saknade Hodges akademisk utbildning. Till denna brist på formell kompetens hänvisade också historieprofessorn Martin Weibull i sin avvisande hållning.

En delvis egen position intog den berömda filosofiprofessorn Johan Jacob Borelius. Han anslöt sig i och för sig initialt till Lidforss uppfattning och avfärdade Wiséns argument, både vad gällde kravet på formell universitetsutbildning och vad gällde vikten av formuleringen "utländsk man". Att ordalydelsen inte lika gärna hade blivit "utlänning" menade han berodde på att man i så stor utsträckning kopierat Uppsalas reglemente. Därtill framhöll han att formuleringen inte hindrade en kvinna att begära "särskild kunglig dispens". Men – tillade han – miss Hodges avvek också från föreskriften att sökanden borde ha vistats i det land där språket talas; detta genom att redan i flera år ha bott i Sverige. Således skulle en dubbel dispens krävas och detta kunde han inte tillstyrka.

Omröstning följde och resulterade i två röster (Lidforss och Wulff) för att att förorda dispens för

Hodges men sju röster däremot. Endast två professorer (Wisén och Weibull) hade dock haft något att anföra mot Hodges kompetens i sak. Vidare fick Lidforss i uppdrag att till nästa möte skriva ett "förberedande yttrande" över alla de ansökningar som slutligen inkommit till lektoraten i engelska och tyska.¹⁴

Rörande tjänsten i engelska visade det sig i slutändan finnas två sökande: den välkända fröken Hodges och så ett oskrivet blad i form av vår huvudperson, David Lloyd Morgan. Efter att först ha avgivit sitt utlåtande rörande lektoratet i tyska fortsatte Edvard Lidforss till det engelska, och det är svårt att i hans formuleringar inte läsa in en rejäl portion ironi mot såväl kollegorna som mot den unge sökande mannen:

Af liknande skäl skulle jag vilja till lektoratet i engelska i första rummet förorda Miss Hodges, som under två års vistelse här i Lund särdeles väl rekommenderat sig genom att på ett förträffligt sätt utföra just det slags arbete, som kommer att åligga den blifvande lektorn. Men för den händelse att Kungl. Maj:t icke skulle i Nåder bevilja den af henne sökta dispens, som nyss varit föremål för Sektionens pröfning, får jag föreslå Mr Morgan, en ung man som, efter hvad hans insända papper visa, i våras med heder tagit sin akademiska grad som Bachelor of Arts vid universitetet i Cambridge samt är väl vitsordad för goda anlag att skriva latinsk vers och jämväl utmärkt sig som styrman för sitt (Corpus-Christi) kollegii roddlags båt. Att han för dessa båda talanger icke kan finna någon användning vid detta universitet kan möjligen beklagas, men ej förnekas; att han ej, som Miss Hodges, företett intyg om ett godt och rent uttal upphäver ej möjligheten, att han ändock kan komma att lemna god undervisning i sitt modersmål; och att slutligen hans till ansökningen fogade intyg ej äro vidimerade beröfvar dem i mina ögon intet af deras fulla trovärdighet.¹⁵

Efter viss diskussion skred sektionen till omröstning, varvid det visade sig att ironin i Lidforss yttrande inte bitit. Sju personer röstade för Morgan, Borelius dock med viss reservation och Wulff med anmärkningen att han även ville förorda Hodges i "andra rummet". För Hodges röstade naturligt nog Lidforss men lustigt nog

även den vid föregående möte mer skeptiske Lysander, båda dock under förutsättning att hon erhöll vad Lysander kallade "dispens från sin quinlighet". Någon sådan blev det dock inte: den 7 februari 1890 avlog Kungl. Maj:t Fanny Hodges dispensansökan.¹⁶ Knappt två veckor senare förordnades David Lloyd Morgan som lektor.¹⁷

Hade Fanny Hodges beviljats dispens hade anställandet av den första kvinnan som lärare vid Lunds universitet tidigarelagts med tjugo år. Nu kom detta att dröja till 1910 då Hilma Borelius – en dotter till filosofiprofessorn som 1890 talat väl om Hodges men trots allt förordat Morgan – utnämndes till docent i litteraturhistoria.¹⁸

MELLANAKT

I mars 1890 anlände Morgan till Lund och tillträdde sitt lektorat. Att döma av pressen tycks han vid sin ankomst ha uppmärksamrats betydligt mer än sina båda kollegor Eduard Theodor Walter (tyska) och Louis Fernand Nougaret (franska), och det inte minst av stadens damer:

M:r D. Lloyd Morgan, den nyutnämnde lektorn i engelska språket vid härv. universitet, började i fredags sina offentliga lektioner. Redan innan den utsatta tiden, kl. 6 e.m., hade så många åhörare infunnit sig att den upplåtna salen blef öfverfylld, hvarför en af de största föreläsningssalarna måste tagas i anspråk. Auditoriet bestod till stor del af damer, som vilja begagna tillfället att vidga sin kännedom i engelska språket. M:r Lloyd Morgan är en ung man, klen till växten, med något lågmäld röst, talar temligen sakta och, hvilket är af vigt, har ett godt uttal. Efter en kort inledning uppläste han några sidor ur Dickens "Christmas Carol" och gaf derpå en förklaring af särskilda uttryck.¹⁹

Som det totala antalet kvinnliga studenter vårterminen 1890 uppgick till endast 10 stycken (av en total studentpopulation på 817) så får man förmoda att en stor del av damerna i publiken var vanliga Lundabor som utnyttjade det faktum att universitetets föreläsningar vid denna tid var i ordets sanna bemärkelse offentliga.²⁰ Även manliga studenter uppskattade dock Morgans undervisning. Den inledningsvis citerade

Emil Sommarin har vittnat om hur han i flera år följde Morgans undervisning "som hans ovanligt vackra uttal bidrog att göra fångslande", och fortsätter:

Han höll även diskussionsövningar och eftersom jag otvivelaktigt bland kamraterna var en av dem, som bäst behärskade engelska språket, deltog jag livligt i debatterna, sista gången en av de första dagarna i februari 1896, då vi kommo i en längre dispyt om fördelarna av, att staten ägde stambanorna såsom i Sverige. Han höll på systemet med enskilda järnvägar, därför att det möjliggjorde ett tätare trafiknät och minskade faran av ett trafikmonopol.²¹

Men David Lloyd Morgan blev i Lund inte bara en uppskattad lärare. Han kom också snabbt in i det akademiska umgängeslivet. I tidningsskrivierna i samband med hans död beskrevs han som "den unge, i vida kretsar afhållne främlingen"²² eller som "den lille, något excentriska, alltid förbindlige gentlemannen", vilken "hade under de 6 år, han varit här anställd, skaffat sig många vänner och var värderad af alla, som kände honom".²³ Enligt sina vänner var han, berättade tidningarna, känd som "en mycket kunskapsrik man, behaglig i umgänget och glad med de glada".²⁴ "Hans popularitet", påpekades det också, "var ej begränsad till universitetskretsarne och Lundasocieteten; äfven i Malmö och Köpenhamn var han känd och omtyckt".²⁵

En tydlig indikation på att Morgan snabbt kom in i det sociala livet vid universitetet var att han redan sin första hösttermin i Lund upptogs i Sällskapet CC. I detta parodisk-akademiska ordenssällskap, grundat 1868, fann man vid denna tid inte bara många av universitetets mer framträdande lärare utan också gräddan av spexare och studentsångare ur studentvärlden. I spetsen för sällskapet stod Nils Flensburg, docent (samt blivande professor) i sanskrit och således en språkmannakollega från samma fakultet som Morgan.²⁶ Morgan var även medlem av en sammanlutning kallad Yngre akademiska sällskapet.²⁷

Men lektor Morgan ägnade sig inte bara åt nöjen. Utöver sin stadgade lärarverksamhet var han även, enligt uppgifter i engelskspråkig press, verksam som översättare av texter av "distinguished Swedish writers" till engelska.²⁸ Formuleringen syftade på två omfattande översättningsarbeten, båda utgivna

1893.²⁹ Det ena var upptäcktsresanden Gustaf Nordenskiölds *Ruiner af klippboningar i Mesa Verdes' cañons* (på engelska *The Cliff Dwellers of the Mesa Verde, Southwestern Colorado, Their Pottery and Implements*), det andra det stora verket *Skandinaviens fiskar* (på engelska *A History of Scandinavian Fishes*), berömt för sina illustrationer av Wilhelm von Wright. I förordet till det senare verket skrev utgivaren F A Smitt att "[t]his difficulty [en engelsk utgåva] could not be overcome until the publishers succeeded in procuring the valuable aid of Mr. D. Lloyd Morgan, B. A., Lecturer at the university of Lund, to whom alone it is due that the English edition is fully on par with the Swedish".³⁰ Under det uppenbarligen mycket produktiva året 1893 publicerade Morgan på eget initiativ dessutom en kommenterad utgåva av *Kungl. Ecklesiastikdepartementets skriftliga uppgifter för mogenhetsexamen i engelska språket åren 1864–1892*.

Utöver detta var Morgan inblandad i ytterligare ett, mycket ambitiöst, bokprojekt. Språkläraren och lexikografen Oscar Edmund Wenström i Visby hade vid denna tid påbörjat en svensk-engelsk skolordbok för Norstedts förlag. Arbetet hade hittills gått långsamt, men från 1893 och tre år framåt involverades även Morgan i projektet som då fick ökad fart.³¹ Vid sin död skall Morgan, enligt pressen, på sitt skrivbord ha haft ett antal "korrektur och revider på ett ark af det lexikografiska arbete, åt hvilket han egnat så mycken möda och omsorg".³²

De utländska lektoraten var inga fasta anställningar utan utgjordes av tvååriga mandat med möjlighet till förlängning.³³ I Morgans fall förnyades hans mandat regelbundet de följande åren, sista gången i december 1895.³⁴ I allt såg universitet således ut att inte ha behövt ångra sitt val vid rekryteringen 1889/90.

SISTA AKTEN

Efter frukost tisdagen den 11 februari 1896 – alltså bara några dagar efter att han lett sin diskussionsövning om de svenska järnvägarna – lämnade David Lloyd Morgan sitt värdfolk i Lund och underrättade dem om att han inte skulle komma hem till middagen. Någon dag eller två senare fick en av hans vänner ett telegram där Morgan meddelade att hans föreläsning

Inledningen till *Folkets Tidnings* första rapport om dubbel-självmordet. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

torsdagen denna vecka var inställd. Därefter hördes inget mer från honom, men hans studenter kunde konstatera att han ej heller infunnit sig till lördagens föreläsningstillfälle.³⁵

Två dagar senare, måndagen den 17 februari, briserade den mediala bomben. Under rubriken "Ett ohyggligt drama" kunde Lundaavisan *Folkets Tidning* meddela att två personer, en man och en ung kvinna, återfunnits svårt skadade i en enskild kupé på tåget från Köpenhamn till Klampenborg:

Vid ankomsten till Klampenborg funnos båda sårade och sanslösa i kupén och fördes in i väntsalen, dit läkare kallades och anlade provisorisk förbindning. Damen hade två skottsår i venstra tinningen, herrn ett i högra tinningen. Han tycktes vara mest medtagen. Med tåget kl 8,21 befordrades de till Köpenhamn, och vid ankomsten dit fördes båda till Kommunehospitalet. Vid der anställd undersökning anträffades hos honom ett visitkort med inskriften "Lloyd Morgan, lektor vid Lunds universitet". I hennes ficka fanns en näsduk märkt A. L.

*De sårades tillstånd ingaf ej förhoppning om att de skulle lefva natten öfver och vid 11:tiden afledo de också båda å Kommunehospitalet.*³⁶

Under de närmaste dagarna fortsatte detaljerna kring "dramat" att rullas upp både i lokalpress och på riksnivå.³⁷ Den till en början oidentifierade unga kvinnan visade sig snart vara en endast 19-årig Cecilia Carolina "Lina" Andersson (monogrammet på näsduken hade således ursprungligen tolkats omvänt), till yrket "inregistrerad" prostituerad vid den så kallade Parisersalongen på Snapperupsgatan i Malmö. Hon angavs vara "af medellängd, hade mörkt, något vågigt hår, mörkbruna ögon, smärt växt och var mycket vacker" men beskrevs också som "fräck och anstötlig i sitt uppträdande". Morgan hade hon, rullades det upp, lärt känna redan för två år sedan. De två hade både brevväxlat och även tidigare gjort Danmarksutfärder

Senaste nytt.

Ett ohyggligt drama

har i går kväll egt rum i Köpenhamn. Detaljerna äro: kl. halt 8 på kvällen anlände till Klampenborgsstationen i Köpenhamn en elegant klädd svensk herre i sällskap med en ung dam. I exalteradt sinnestillstånd tycktes de afvaktatågets afgång kl. 7,10, togo första klass biljetter och bådo konduktören om enskild kupé. Vid ankomsten till Klampenborg funnos båda sårade och sanslösa i kupén och fördes in i väntsalen, dit läkare kallades och anlade provisorisk förbindning. Damen hade två skottsår i venstra tinningen, herrn ett i högra tinningen. Han tycktes vara mest medtagen. Med tåget kl. 8,11 befordrades de till Köpenhamn, och vid ankomsten dit fördes båda till Kommunehospitalet. Vid der anställd undersökning anträffades hos honom ett visitkort med inskriften "Lloyd Morgan, lektor vid Lunds universitet". I hennes ficka fanns en näsduk märkt A. L.

De sårades tillstånd ingaf ej förhoppning om att de skulle lefva natten öfver och vid 11:tiden afledo de också båda å Kommunehospitalet.

Det konstaterades att herrn var lektorn i engelska vid härvarande universitet David Lloyd Morgan. Damens identitet är emellertid ännu icke konstaterad.

* * *

Ett privattelegram till oss från Köpenhamn meddelar i dag kl. 10 följande ytterligare detaljer om det hemska dramat.

Då kupédörren öppnades, befans dammen till utseende liflös sitta på ena sidan och på golvet låg herrn öfverstänkt med blod. Hjelp tillkom och dammen bars in i väntsalen, medan han deremot sjelf



tillsammans, och enligt Morgans vänner hade relationen på senaste tid uppenbart lämnat det "i dylika fall vanliga, ytliga slaget". Morgan tycktes nu "ha varit beherrskad af en lidelsefull kärlek till den vackra cocotten, som lär ha besvarat denna känsla".

Senast onsdagen den 12 februari hade det omaka kärleksparet begivit sig till Danmark för att där tillbringa sina sista dagar i livet tillsammans. De hade tagit in på Hotell Wied under namn av det gifta paret Möller från Helsingborg. Avsikten med resan stod klar utifrån det faktum att Morgan hade inköpt en revolver redan veckan innan. Att både han och Lina var mentalt förberedda på hur resan skulle sluta visades bland annat av ett avskedsbrev från henne till en väninna, vari hon testamenterade sina ägodelar till en annan väninna och dennas barn, till vilket Lina stått fadder. Också Morgan hade ett flertal dokument på sig som visade att dådet var förberett, bland annat fanns där ett brev till en dansk vän, en polisassistent August Tancred With (en av många dåtida danska ordensbröder till Morgan i Sällskapet CC), vari denne ombads att se till att begravningen förlades till Köpenhamn.³⁸

Enligt *Folkets Tidning* hade Morgan ursprungligen haft för avsikt att gifta sig med Lina Andersson. För att så inte kunnat ske klandrade tidningen tidens gängse samhällsmoral, ett "konvensansens välde, mäktigare än något". Att det unga paret känt sig tvunget att söka döden berodde, enligt denna analys, ytterst på att dess kärlek aldrig hade kunnat

David Lloyd Morgans kortfattade dödsannons i *Folkets Tidning* den 19 februari 1896. Bildkälla: Lunds universitetsarkiv.

accepteras av omgivningen. I Lund skulle Morgan ha mistat sitt "goda namn och rykte" om han gift sig med en prostituerad, och hans tanke att återvända till hemlandet – där Linas bakgrund var okänd – för att där gifta sig och börja ett nytt liv hade avspisats av hans mor. Det var med andra ord, enligt tidningen, "förklarligt att de i döden sökt gemensamheten".

Även om Morgans kärleksrelation till Lina Andersson hade varit socialt omöjlig i det dåtida Lund så synes hans drastiska sätt att göra slut på den ha mötts med en förvånansvärt hög acceptans. Genom sitt eget val att jordfästas i Köpenhamn kunde hans begravning få "en i allo högtidlig och värdig prägel, hvilket kan ske i Danmark, der inga barbariska lagar i döden förfölja den, som sjelf gjort upp räkningen med lifvet" skrev *Folkets Tidning*.³⁹ Den sista kommentaren syftade på den svenska kyrkolagen, vilken ännu föreskrev att självmördare i Sverige endast fick begravas "i stillhet".⁴⁰ Så var det alltså inte i Danmark och här blev uppslutningen kring den avlidnes kista god. Flera framträdande Lundaakademiker varav minst två professorer – litteraturvetaren Henrik Schück och pediatrikern Hildemar Hildebrand – var närvarande vid akten på Vestre Kirkegaard, och Yngre akademiska sällskapet hade skickat en krans som enligt pressen var "ett verkligt praktverk". En annan krans var från Morgans studenter och bar påskriften "En sista tacksamhetens och vänskapens gård". Själva akten förrättades av den engelske legationspredikanten Kennedy varefter en dubbelkvartett student-sångare vid graven sjöng "Integer vitae" och "Mitt liv är en våg".⁴¹

EPILOG

Dramat på Klampenborgsbanan väckte uppmärksamhet inte bara i svenska medier. Även genom den engelskspråkiga världen gick nyheten genom pressen – från Storbritannien till Nya Zeeland – under rubriker som "A love tragedy" eller "Tragedy in a railway carriage".⁴² På en punkt var det brittiska

väldets tidningar dock diskretare än de svenska: Lina Andersson titulerades häri endast "seamstress" eller "dressmaker".

Hemma i Sverige nöjde sig tidningarna inte enbart med ren nyhetsrapportering utan gjorde också mer övergripande reflektioner. I tidningen *Kalmar* blev det morganska självmordet (av signaturen Senex) föremål för en högst moraliserande betraktelse under rubriken "Haablöse slægter".⁴³ Häri beskrevs Morgan som en beklämmande tidstypisk representant för den "ungdom, som i utmärkta skolor fått en ensidig förståndsutveckling på bekostnad af alla öfriga själens och kroppens förmögenheter och utvecklats till menniskor utan tro, utan hopp, utan kärlek, utan mod vilja och håg". Hur, undrade skribenten, kunde "en bildad, kunskapsrik, sympatisk och afhållen personlighet" inte ha "bättre användning för sitt lif än att göra slut på det i sällskap med en sköka"? Svaret: "Han saknade, såsom så många i vår tid, den viktigaste delen, det som gör människan till människa: det moraliska elementet".

Också *Tidning för Venersborgs stad och län* fann uppenbarligen händelsen talande för sin samtid då man satte rubriken "Ett tidsdrama" över sin artikel.⁴⁴ En annan tidning, *Norra Skåne*, valde att dra en mer specifik parallell till en dåtida händelse och beteckna det hela som "det nyaste Vetsera-dramat".⁴⁵ Den rubriken syftade på tidens mest uppmärksammade dubbelsjälv-mord, det så kallade Mayerlingdramat 1889, där den österrikiske kronprinsen Rudolf och hans älskarinna Marie Vetsera sökt döden tillsammans. Annars hade man kunnat tänka sig att det för svensk press borde ha legat än närmare till hands att associera till ett nationellt passionsdrama med dödlig utgång från samma år som det österrikiska: Elvira Madigans och Sixten Sparres – liksom Morgans och Anderssons utspelat i Danmark (det är en händelse som ser ut som en tanke att Cirkus Madigan hade besökt Lund under en längre period veckorna alldeles före Morgans självmord⁴⁶). Ytterligare ett liknande drama fanns än närmare i såväl tid som rum. 1894 hade licentiaten Albert Lindstedt, tidigare amanuens vid Astronomiska observatoriet i Lund, tagit sitt liv (även han i Danmark) genom att både skjuta sig och falla ut genom ett fönster. Liksom Morgan hade Lindstedt förälskat sig i en prostituerad, men till

skillnad från sin olycksbroder faktiskt gift sig med henne och därför sedan emigrerat till USA, varifrån han dock återkommit hem "trött och utflackad" kort före självmordet.⁴⁷

Sparres och Madigans olyckliga kärlekssaga har som bekant omsatts inte bara i ett ännu välkänt skillingtryck utan även i två spelfilmer. Också Mayerlingdramat har blivit film och mängder av litteratur har skrivits därom. Albert Lindstedts öde har inte blivit populärkultur på samma nivå, men han har trots allt fått stå som förebild för huvudpersonen Albert Carlsson i Axel Wallengrens lundensiska studentlivs-novell "Mannen med två hufvuden" (1895).⁴⁸ Över David Lloyd Morgans och Lina Anderssons minne har däremot historiens damm lagt sig tungt. Förhoppningsvis kan denna artikel ändra något härpå även om den väl inte lär leda till sånger och filmer.

Glömd är även Morgans konkurrent om lektoratet, miss Hodges. Hur gick det då för henne? Jo, även hon fann kärleken, men under för samtiden betydligt mer acceptabla former. År 1894 gifte hon sig i hemlandet England med en svensk sjömanspräst stationerad i West Hartlepool, Bengt Alfred Ullner (1858–1947).⁴⁹ Högst sannolikt hade makarna dock träffats redan i Lund där Ullner hade studerat mellan 1884 och sin prästvigning 1891. Man kan förstås inte låta bli att fråga sig om Lundateologen Ullner hade skaffat sig språkkunskaperna inför sin utlandsstationering genom privatlektioner hos den blivande hustrun.

Paret Ullner återvände sedermera till Sverige där maken år 1907 blev kyrkoherde i Själevad i Härnösands stift. Där avled Fanny Ullner som kyrkoherdehustru den 9 augusti 1930.⁵⁰ Under tiden i England hade makarna fått tre barn av vilka två söner överlevde till vuxen ålder. Den ena av dessa, Carl-Filip, gick i faderns spår och blev präst⁵¹ medan den yngre, Olof Engelbrekt, gick i moderns och blev lärare.⁵²

*Fredrik Tersmeden
Tf universitetsarkivarie*

FOTNOTER

1. Emil Sommarin: *Studenter och arbetare – Minnen av skånsk arbetarrörelse och lundensisk radikalism* (Lund 1947), s 72f. Sommarin nämner aldrig Morgan vid namn, men det är ingen tvekan om att det är denne som avses.
2. Enligt Morgans egenhändiga uppgifter i Sällskapet CC:s inskrivningsmatrikel 1887–1947 (Sällskapet CC:s arkiv, deponerat i Akademiska Föreningens arkiv).
3. Förf har tidigare behandlat Morgans öde i två mycket korta artiklar i *Gamla Lund-nytt* (nr 3 2009 resp 2 2010). Föreliggande artikel utgör en betydligt breddad och fördjupad studie i ämnet med åtskilliga nya fakta.
4. Lunds universitetsarkiv (LUA): Kansliets arkiv 1666–1930/31, volym E 1 A:29 (Kungliga brev); kungligt brev 1889-05-31.
5. Elof Tegnér: *Lunds universitet 1872–1897* (Lund 1897), s 112.
6. Om dessa olika tjänster, se t ex Martin Weibull & Elof Tegnér: *Lunds universitets historia 1668–1868* (Lund 1868), bd 2, s 337f resp 429. Se även Ingar Bratt: *Engelskundervisningens framväxt i Sverige – Tiden före 1850* (Stockholm 1977), s 156ff.
7. Tegnér 1897, s 113.
8. LUA: Filosofiska fakultetens arkiv 1666–1956, vol A 1:62 (fakultetens protokoll 1889–90); protokoll 1889-09-12, § 1.
9. LUA: Kansliets arkiv 1666–1930/31, volym E 1 A:29; kungligt brev 1889-11-16 resp Filosofiska fakultetens arkiv 1666–1956, vol A 1:62; protokoll 1889-12-14, § 4 resp bil 20.
10. LUA: Filosofiska fakultetens arkiv 1666–1956, vol A 1:62; protokoll 1890-01-11, § 2.
11. Biografiska uppgifter om Fanny Hodges hämtade ur samma källor som för hennes make; se nedan, not 49.
12. August Collin (utg): *Adress-kalender för Lunds stad 1889* (Lund u å), s 31. Se även Hodges annonser i dåtida lundensisk press.
13. Detta citat liksom följande referat bygger på LUA: Filosofiska fakultetens arkiv 1666–1956, vol A 1:62; protokoll 1890-01-11, § 2 (inkl bil 21–22). Det bör i sammanhanget framhållas att Edvard Lidfors generellt var att beteckna som en politiskt konservativ oscarian (se Olle Franzéns artikel om honom i *Svenskt biografiskt lexikon*, bd 22 (Stockholm 1977–79), s 697). Just i fråga om kvinnors bildning och utbildning tycks han dock ha haft en mer pragmatisk eller rentav progressiv hållning, och hade redan 1870 själv tillsammans med sin hustru startat en flickskola.
14. LUA: Filosofiska fakultetens arkiv 1666–1956, vol A 1:62; protokoll 1890-01-11, § 3. Till lektoratet i franska hade vid tidpunkten endast inkommit en ansökan varför sektionen beslöt att avvakta med behandlingen härav.
15. LUA: Filosofiska fakultetens arkiv 1666–1956, vol A 1:62; protokoll 1890-01-15, § 3 (inkl bil 23).
16. LUA: Kansliets arkiv 1666–1930/31, volym E 1 A:29; kungligt brev 1890-02-07.
17. *Lunds universitets årsberättelse 1889–1890* (Lund 1890), s 2.
18. Carl Fehrman, Håkan Westling & Göran Blomqvist: *Lärdomens Lund* (Lund 2004), s 173.
19. *Folkets Tidning* 1890-03-24.
20. Sifferuppgifterna hämtade från *Lunds Kungl. universitets katalog*, vt 1890 (Lund 1890).
21. Sommarin 1947, s 72.
22. *Lunds Weckoblad* 1896-02-18.
23. *Folkets Tidning* 1896-02-17.
24. *Folkets Tidning* 1896-02-19.
25. *Norra Skåne* 1896-02-26.
26. *CC 1868–1893 – Minnesskrift utgifven med anledning af Sällskapet CC:s tjugofemårsfest* (Lund 1894), s 143 (Morgans medlemskap) samt passim. Jfr även not 2.
27. *Folkets Tidning* 1896-02-21.
28. *Barrier Miner* 1896-04-01.
29. Grundläggande uppgifter om de av Morgan översatta och författade verken är hämtade från biblioteks-databasen Libris samt motsvarande utländska och internationella databaser.
30. B Fries, C U Ekströms & C Sundevall: *A History of Scandinavian Fishes*, bd 1 (Stockholm 1892), opag.
31. Arne Olofsson: "En ordboksfamilj med anor. Om en lång och obruten tradition i engelsk-svensk och svensk-engelsk lexikografi" i *LexicoNordica* nr 11 2004 (Oslo 2004). Lexikonet utkom trots Morgans bortgång men först 1904 och då fullbordat av en Walter E Harlock eftersom även Wenström då hunnit avlida.
32. *Folkets Tidning* 1896-02-19.
33. Carl Frängsmyr: *Uppsala universitet 1852–1916*, bd 1 (Uppsala 2010), s 91.
34. *Lunds universitets årsberättelse 1895–1896* (Lund 1896), s 2.
35. *Folkets Tidning* 1896-02-19.
36. *Folkets tidning* 1896-02-17.

37. Där ej annat särskilt anges bygger den närmaste skildringen på *Folkets Tidnings* artiklar 1896-02-17 och (främst) 1896-02-19. Den andra dåtida Lundatidningen, *Lunds Weckoblad*, valde att hålla sin rapportering kring händelsen mycket kortfattad.
38. I en artikel i tidningen *Kvällstunden* nr 4 2014 ("Var det passionsdrama eller rånmord?") har en Kjell-Åke Steen ifrågasatt att det verkligen rörde sig om självmord. Han har dock uppenbarligen antingen varit okunnig om eller valt att bortse från dessa Morgans och Anderssons efterlämnade brev.
39. *Folkets Tidning* 1896-02-21.
40. Se artikeln "Själfmord" i *Nordisk familjebok*, bd 25 (Stockholm 1917), sp 763f. Från 1894 kunde viss dispens från denna bestämmelse givas, men endast vid företeende av läkarintyg om att den avlidne "saknat förståndets fulla bruk". Det kan i sammanhanget nämnas att *Folkets Tidning* (1896-02-19) även förmodade att Morgan valt att söka döden i Danmark "på det hans kvarlevor ej skulle komma att öfverlämnas åt anatomisalen [vid universitetet]", vilket enligt gällande förordningar skett om han skjutit sig i Lund med omnejd.
41. Skildringen av begravningen bygger dels på *Folkets Tidning* 1896-02-21, dels på *Norra Skåne* 1896-02-26.
42. Rubrikexemplen från *Fielding Star* 1896-04-11 resp *Barrier Miner* 1896-04-01. Att förf kunnat finna åtskilliga exempel från just Nya Zeeland beror på den omfattande digitalisering av dagspress detta lands nationalbibliotek genomfört (se länken <http://paperspast.natlib.govt.nz/cgi-bin/paperspast>).
43. *Kalmar* 1896-02-22; rubriken är ett citat från den danske författaren Herman Bang.
44. *Tidning för Venersborgs stad och län* 1896-02-20.
45. *Norra Skåne* 1896-02-26.
46. Se annonser i spridda nummer av *Folkets Tidning* månadskiftet januari-februari 1896.
47. Om Lindstedts öde, se Bengt Lidfors inledning till *Axel Danielsson – Levnadsteckning, karaktäristik, urval av skrifter* (Malmö 1908), s XLIf samt Paul Rosenius: *Mitt gamla lund* (Lund 1952), s 141f. En samtida beskrivning av detaljerna kring självmordet finns i tidningen *Kalmar* 1894-04-06. Grundläggande biografiska data om Lindstedt i Carl Sjöström: *Skånska nationen 1833–1889 – Biografiska och genealogiska anteckningar* (Lund 1904), s 440.
48. Se Simon Bengtssons Inledning till *Falstaff fakirs bästa* (Uppsala 1948), s 12.
49. Biografiska data om B A Ullner har hämtats från *Carl Sjöström: Göteborgs nation i Lund 1669–1906 – Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik* (Lund 1907), s 502; Leonard Bygdén: *Härnösands Stifts Herdaminne*, bd III (Uppsala 1925), s 287 och Håkan Theodor Ohlsson: *Biografisk matrikel över svenska kyrkans prästerskap 1934* (Lund 1934), s 560f samt från spridda släktforskarfora på nätet.
50. Ohlsson 1934, s 561.
51. Ibid.
52. Se tex *Sveriges statskalender 1963* (Uppsala 1963), s 954.